

Δημήτριος Καμπούρογλου

Ο ΛΟΥΜΠΑΡΔΙΑΡΗΣ

(Το Ελληνικό Διήγημα, από τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα,
Β' Γυμνασίου, 1957)

Α .

Ο ήλιος γέρνει. Ο Γιουσούφ αγάς, άγριος αγάς, πίνει το σιρόπι του ξαπλωμένος επάνω σε μαλακό και παχύ τάπητα, σ' ένα προσηλιακό μέρος, κάτω από τα Προπούλαια της Ακροπόλεως, της οποίας είναι ο κυρίαρχος Αγάς του κάστρου, σου λέει ο άλλος ! ...

Δίπλα του ένα κομμάτι σπασμένης κολώνας. Κάποτε ανασηκώνεται ο Αγάς και ακουμπά σ' αυτό επάνω τη μέση του να ξεμουδιάση. Φορεί κατακόκκινα. Πυκνός καπνός βγαίνει από το στόμα του, σωστή καμινάδα.

Καμμιά όμως ημέρα δεν ήταν ο Αγάς στις κακές του, όπως σήμερα. Από το πρωί βρίζει και δέρνει. Άμα δεν έχει τι να χτυπήση χτυπά τα χέρια του, τα πόδια του. Όλα του φταίνει, και το χώμα που πατεί· τι χώμα ! Γυρεύει κάποιον να ξεσπάση επάνω του και ο κάποιος αυτός στο τέλος βρέθηκε· ήταν ένας φτωχός ξωτάρης, που η κακή του μοίρα τον έσπρωξε και πέρασε κάτω από το Κάστρο καβάλα στο μουλάρι του.

Χτύπησε τρεις φορές παλαμάκια και καμμιά δεκαριά Καστριώτες φρουροί πετάχτηκαν πίσω από τα χαλάσματα, σα να ξεφύτρωσαν από τη γη.

- Πιάστε αυτόν, που περνά από τη μύτη μας καβάλα ! Δέστε τον χειροπόδαρα, φέρτε τον επάνω και ρίχτε τον στη φυλακή· ύστερα βλέπομε. . .

Ο Αγάς τώρα περπατεί επάνω κάτω· συλλογίζεται, φαίνεται, ποιά τιμωρία του χρειάζεται. Έξαφνα στέκεται, σαν καρφωμένος, σηκώνει το κεφάλι του, τεντώνει τα χέρια του. Οι πυκνές τρίχες του προσώπου του, που το σκεπάζουν ολόκληρο, ανασηκώνονται σαν τόσες καρφοβελόνες... Φταρνίζεται και βήχει μαζί· τρέμει ολόκληρος από το θυμό του.

- Μπρε σεις, κοιμάστε ; Δε βλέπετε πόσος κόσμος πάει τον ανήφορο; Γέροι, γριές, νέοι, νέες, ως και μωρά ακόμη ! Πού πάνε, μπρε σεις, αυτοί οι ραγιάδες ;

- Είμαστε νιοφερμένοι, Αγά μου. Πάω να ρωτήσω κανένα παλιό, αποκρίθηκε ο πιο κοντινός.

- Και εδώ είσαι ακόμη ; Να ! Και του έδωσε μια ο άγριος αγάς. Ρώτα καλύτερα το φυλακισμένο. Στη στιγμή να γυρίσης.

Σαν αστραπή πήγε και γύρισε.

- Αύριο, Αγά μου, έχει πανηγύρι ο Αϊ - Δημήτρης, αυτή η εκκλησίτσα, που φαίνεται εκεί κάτω, και οι άπιστοι πάνε στον εσπερινό.

- Πανηγύρι ρωμαίικο ! Μπρος στα μάτια μας ! Στο τιμημένο Κάστρο μας από κάτω ! Ο Αλλάχ να μας φυλάξη ! Και γιατί είμαι εγώ εδώ ! Ξέρω τι τους χρειάζεται. Πρέπει να λείψη αυτή η ντροπή μια για πάντα... Τα μάτια του πετούν φλόγες, τα δόντια του τρίζουν. Σωστή πυρκαϊά η ψυχή του.

- Φέρτε μου εδώ σούρνοντας τον φυλακισμένο... Όχι, σταθήτε !...

Κάποια μεγάλη ιδέα κατέβασε ο Αγάς. Το πρόσωπό του γλυκαίνει τώρα, όσο μπορεί να γλυκάνη το θηρίο.

- Χα ! . . . Χα ! . . . Φέρτε τον εδώ το ραγιά, με καλό τρόπο. Αν τον πειράξη κανένας, φίδι που τον έφαγε.

B .

Φέρνουν τον ξωτάρη μισοπεθαμένο από το φόβο του. Πέφτει στα πόδια του Αγά και ζητεί έλεος.

- Σήκω επάνω· μη φοβάσαι. Είχα σκοπό να σε κρεμάσω, μα μετάνιωσα. Τυχερός άνθρωπος είσαι. . . Πρόσεξε να κάνης, ό,τι θα σε προστάξω, γιατί αλλιώς χάθηκες !

- Ό,τι προστάξης, Αγά μου ! Ό,τι προστάξης...

- Σουτ ! πολλά λες ! Μόνο αυτιά να έχης, στόμα να μην έχης. Καλό ήταν έτσι κοντά στο Κάστρο μας να μη βρίσκεται εκκλησία, μα μια φορά που βρέθηκε, πρέπει να μένη και να λειτουργιέται. Θα την έκαμαν οι καλοί μας παππούδες στους δικούς σας δώρο... Εγώ, η αλήθεια είναι, πως ορίζω το Κάστρο μου, λύκος που τον έφαγε, όποιος το στραβοκοιτάξη ! Μα και αυτή η εκκλησιούλα λογαριάζω, πως βρίσκεται στην εξουσία μου μέσα, αφού είναι κάτω από το στόμα των κανονιών μου.

Και ζάρωσε το πρόσωπό του με νόημα. Κακόμοιροι χριστιανοί !

- Ο Δεσπότης σας δεν ήρθε να με χαιρετήσει· ας είναι. Το κατάλαβε φαίνεται, και αυτός, πως δεν ταχτοποιήθηκα ακόμη και δεν έχω όρεξη για λόγια με δίχως νόημα. Πήγαινε μ' όλον τούτο - ο αφέντης δεν πρέπει να συνερίζεται τους δούλους του - και χαιρέτησέ τον από μέρος μου και πες του πως, αφού έτυχε και με έρριξε η κακή μου τύχη στον πετρότοπό του και γίνεται το πρώτο ρωμαίικο πανηγύρι, που βλέπω, εις τα μέρη της εξουσίας μου, έχω μεγάλη επιθυμία να γίνη, όπως πρέπει...

Ο Αγίός σας κάτι θα 'ξιζε, για ν' αγιάση. Θα τον τιμήσω λοιπόν! Πρέπει να γίνη μονοκκλησιά. Όλες οι άλλες εκκλησίες να μη λειτουργήσουν και να μαζευτούν όλες οι ενορίες με τους ιερείς των εδώ στον Αϊ - Δημήτρη. Πες και στους άρχοντες και στους προεστούς και σε κάθε νοικοκύρη, που θ' απαντήσης, πες από μέρους μου, πως αυτό είναι η θέλησί μου. Όποιος δε θα 'ρθη εμένα θα προσβάλη' έλα τρέχα, φύγε από τα μάτια μου !...

Μα για στάσου ! Άκουσε. Αύριο πρωί, που θα ψάλλουν στην εκκλησία το τροπάρι του Αγίου σας, ν' ανεβής σ' ένα ψήλωμα, κοντά στην εκκλησία και να κουνήσης για σημάδι ένα κόκκινο πανί, για να βάλωμε φωτιά στην λουμπάρδα - το μεγάλο πυροβόλο - και στα άλλα κανόνια του Κάστρου, να τιμήσωμε τον - Αγίό σας. Ε, ας γίνη κι' αυτό !... Φύγε τώρα ' σε βαρέθηκα. Τυχερός άνθρωπος είσαι...

Ο ραγιάς έκαμε μια μετάνοια και άγγιξε η μύτη του στο χώμα. Ο Αγάς, χωρίς να τον κοιτάξη, γύρισε στους ανθρώπους του και είπε :

«Τι ωραίος που θα είναι ο τόπος αύριο το πρωί γύρο στον Αϊ Δημήτρη, γεμάτος κόσμος, που να μην πέφτη χάμω ούτε μήλο !...» Και κουνώντας το κεφάλι του κοίταζε το ραγιά, που έφευγε τρεχάτος.

- Τον παρασφίξατε τον άνθρωπο αθεόφοβοι, και πηγαίνει τον κατήφορο σαν ξεβιδωμένος. Χα !... χα !... χα !... Ξεφώνησε τρεις φορές, χωρίς να γελάση το πρόσωπό του.

Γ .

Δεν είναι άλλος Θεός από τον Αλλάχ και ο Μωάμεθ είναι ο προφήτης αυτού, ακούστηκε από το μιναρέ του Παρθενώνος η φωνή του μουεζίνη, που καλούσε τους πιστούς να προσευχηθούν.

Σκοτείνιασε. Ο Αγάς πρόσταξε να φύγουν όλοι ' και όλοι έφυγαν. Δύο μονάχα έμειναν και κρυφομιλούν. Ο Αγάς και ο αρχιπυροβολητής Αχμέτ.

- Κοίταξε, Αχμέτ, να τα καταφέρεις καλά ! Το στοιχειωμένο μαρμαρόσπιτό μου, και έδειχνε τα Προπύλαια, που η τύχη μ' έρριξε και κάθομαι μέσα, έχει μπαρούτη, όση θέλεις βόμβες έχομε, άλλο τίποτα, λογίων – λογίων · δε χρειάζεται δα και μεγάλη φασαρία ! Το μόνο, που φοβούμαι, είναι ο καιρός, να μη μας τα χαλάση... Ύστερα από καλοκαιρινή λιακάδα, ο ουρανός έγινε πίσσα.

- Μη λες τον κακό λόγο, Αγά μου ! Όλα θα πάνε καλά· μη σε μέλη... Ο μουφτής τι γνώμη θα είχε τάχα ;

- Και ποιος τον ρωτά; Μου κάνει το μεγάλο. Αύριο βλέπομε τίνος το όνομα θα βουίξη στα επτά βασίλεια. Θα ειπούμε, πως έγινε λάθος. Εγώ είπα για μπαρούτη μονάχα κατάλαβες ; Εγώ πάω τώρα να φάω και να πλαγιάσω, και πριν να χαράξη θα είμαι στο πόδι. Πέτρες, χώμα και άνθρωποι να γίνουν ένα... Ήσαν τα τελευταία λόγια, που είπε ο Γιουσούφ και έφυγε.

Ο Αχμέτ προσκαλεί τους πυροβολητές. Τα πυροβόλα των Προπυλαίων ετοιμάζονται · μεταφέρονται ακόμη και τα κανόνια των εορτών από το μέρος του Ερεχθείου. Στη μέση βάζουν την περίφημη λουμπάρδα για επίδειξη, όπως είπε ο φρούραρχος.

Γενική κίνησης στο Κάστρο και συζήτησις για την τιμή, που θα δώση ο Αγάς στους ραγιάδες. Οι περισσότεροι βρίσκουν σωστή την απόφασί του.

- Όσο πιο ευχαριστημένοι είναι οι ραγιάδες, τόσο πιο πολύ δουλεύουν, πρόσθεσε ο γέρο - μάγειρος του Αγά. Τα τουρκόπουλα είναι καταχαρούμενα. Ο ιμάμης όμως του Μεγάλου τζαμιού του Παρθενώνος και ένας επίσημος διαβατικός Δερβίσης έχουν άλλη γνώμη· αφού όμως δεν έχουν τη δύναμι να αντιπράξουν στη μεγάλη τιμή, φεύγουν μουρμουρίζοντας τη γνώμη τους.

Το μυστικό μόνον ο Αχμέτ το γνωρίζει.

Είναι νύχτα βαθειά. Όλοι κοιμούνται. Οι πυροβολητές έφυγαν και οι τελευταίοι. Νέκρα εις τον βράχον.

Σε λίγο μια σκιά ζυγώνει στα πυροβόλα. Πηγαινοέρχεται. Φέρνει σφαίρες, τις βάζει στα κανόνια και τις σπρώχνει με το γεμιστήρι με μεγάλη δύναμι και λίγον κρότο. Γεμίζει και τη λουμπάρδα με την πιο μεγάλη βόμβα και ξαπλώνεται στα μάρμαρα κουρασμένος.

Μια μεγάλη αστραπή φωτίζει τον κατάμαυρο ουρανό και φανερώνει την άγρια του Αχμέτ όψη, ενώ μακριά στα πρόσβορρα, επάνω

απ' το φρούριο του Θρασυβούλου, κεραυνός αυλακώνει το στερέωμα. Ο Αχμέτ φεύγει σε λίγο και αυτός. Η δουλειά του τελείωσε.

Είναι μεσάνυχτα. Ολίγη ώρα περνά και βροντές τραντάζουν το έδαφος. Έρχεται σαν ελαφρός πρόσκοπος ένα ψυχρό αεράκι. Και αρχίζουν ύστερα να πέφτουν χονδρές ψιχάλες. Κοντεύει να ξημερώση, αλλά το σκοτάδι είναι ακόμη βαθύ.

Δ.

Ο κακότυχος και απονήρευτος ξωτάρης έχοντας πάντα δίπλα του και έναν άνθρωπο του Κάστρου, αρματωμένο σαν αστακό, έκαμε, ό,τι του είπε ο Αγάς.

Ο φρόνιμος Μητροπολίτης όμως, ο Άνθιμος, αφού άκουσε και τη γνώμη των Δημογερόντων, ηύρε ένα μεσιανό δρόμο : Να μη γίνη δηλαδή μονοκκλησιά, αλλά να λειτουργήσουν μόνο όλοι οι Αϊ - Δημήτρηδες· ο Κατηφόρης, ο Νέος, το Παρεκκλήσι κ.α.

Θαμποφέγγει. Με όλη την κακοκαιρία κάμποσοι φαίνονται κατά τον ανήφορο, που πηγαίνουν να προσκυνήσουν. Αρχίζουν να κοκκινίζουν τα κόκκινα σκουφώματα των εργατικών και κάπου - κάπου και κανένα σκιάδι άρχοντα. Δεν είναι όμως οι πανηγυριώτες τόσοι, όσους τους ήθελε ο Γιουσούφ.

Η λειτουργία άρχισε η βροχή πέφτει με το ασκί.

- Μας τα χάλασε η βροχή ! ωρούεται ο Αγάς μέσα στο υπνοδωμάτιό του και στριφογυρίζει σα λιοντάρι στην καλύβα του.

Οι βροντές είναι αδιάκοπες τώρα. Ο Αγάς ετοιμάζεται να φύγη. Ρίχνει μια γούνα επάνω του, περνά βιαστικός από το άλλο δωμάτιο, που είναι μαζεμένη όλη του η οικογένεια, χωρίς να βγάλη λέξι, και ανεβαίνει σε ένα φεγγίτη, που βλέπει κατά τα πυροβόλα.

Το χαλάζι τον χτυπά στο πρόσωπο. Ο άνεμος τον εκνευρίζει. Είναι να σκάση.

- Την πάθαμε, Αγά ! Του φωνάζει από κάτω ο Αχμέτ. Ο καιρός θα σηκώση κι εμάς και τα κανόνια μας. Λίγοι ραγιάδες πέρασαν. Ο τόπος είναι έρημος. Μόλις πού και πού φαίνεται από κανένας. Να άλλοι δυο, τρεις ακόμη πηγαίνουν.

- Τι κάνει αυτός εκεί ;... Α, κουνάει ένα κόκκινο πανί !

- Αχ ! βογγά ο Αγάς. Ο παπάς βιάζεται ` θα ψάλλη τώρα το τροπάρι του Αγίου. Γι' αυτό ο ξωτάρης κουνάει το κόκκινο πανί, καθώς τον

πρόσταξα. Σε λίγο θα τελειώσει η λειτουργία !... Γρήγορα, λοιπόν, Αχμέτ. Γύρισε όλα τα κανόνια κατά την εκκλησία επάνω και φωτιά ! Πέτρα στην πέτρα να μη μείνη ! Να μη φανή πια ούτε η θέσι, που ήταν η εκκλησία. Σε θέλω, Αχμέτ, σε θέλω!... Φωτιά!...

Σα δαιμονισμένος ο αρχιπυροβολητής τριγυρίζει τα πυροβόλα, τα κουνεί δεξιά, αριστερά, σκύβει σηκώνεται ξανασκύβει, ξανασηκώνεται, ως που τα βάζει στο σημάδι. Δυνατή βροχή έπιασε τώρα. Ο Αχμέτ ζυγώνει αναμμένο το αλειμματοκέρι πρώτα στην λουμπάρδα...

Την ίδια στιγμή όμως, επάνω από το κεφάλι του, χύνεται από τον ουρανό φωτιά. Κρότος φοβερός και ξερός, κρότος άγριος... Όλη η Ακρόπολις σείεται... Κεραυνός πέφτει στα Προπύλαια, επάνω στην πυριτιδαποθήκη. Καταστροφή και θάνατος!

Αν είναι ο Αχμέτ καλός σημαδευτής, είναι ο ουρανός καλύτερος. Η καταστροφή είναι φοβερή. Οι περιηγητές γράφουν γι' αυτή με φρίκη και θαυμασμό !... Ήταν μια φορά κάποιος φρούραρχος Γιουσούφ. Είχε μάννα, είχε τέσσερες γυναίκες, είχε δύο γιουούς, είχε και μια κόρη ορφανή · ούτε σημάδι δε βρέθηκε από όλους αυτούς.

Ήταν μια φορά ένας αρχιπυροβολητής Αχμέτ. Χάθηκε κι αυτός...

Τα πυροβόλα σκορπίστηκαν, η λουμπάρδα έγινε κομμάτια. Πέτρες και χώμα και άνθρωποι έγιναν ένα.

Η 26η Οκτωβρίου 1658 έμεινε πια ιστορική.

Οι Καστριώτες κατατρομαγμένοι μαζεύονται στον τόπο της καταστροφής. Οι χριστιανοί σταυροκοπούμενοι πετιούνται όλοι έξω από το εκκλησάκι τ' Αϊ - Δημήτρη και μόνο ο παπάς μένει να τελειώσει τη λειτουργία.

Η βροχή ύστερα από την καταστροφή έπαυσε. Ο ουρανός καθάρισε. Σαν να μην έγινε τίποτε ! Το θαύμα και ποιός δεν το έμαθε !

Ο Αϊ - Δημήτρης πήρε με το δίκιο του το παρανόμι, που του έπρεπε, και ίσαμε τώρα λέγεται Λουμπαρδιάρης - βομβαρδιστής. Δυστυχισμένα Προπύλαια !...